

Anketa jako nástroj pro získávání zpětné vazby od studentů

Ing. Jaroslava Janhubová

katedra finančního účetnictví a auditingu Vysoká škola ekonomická v Praze

Abstrakt

Článek se zabývá zpracováním dotazníků, ve kterých studenti hodnotili právě absolvovaný základní kurz účetnictví. Jsou uváděny četnosti odpovědí pozitivních a negativních na předem vymezené možnosti dílčích otázek i konkrétní připomínky jednotlivých studentů rozdělených na absolventy obchodních akademií a ostatní. Anketní otázky jsou přiloženy.

Klíčová slova:

anketa, základní kurz účetnictví, názory studentů, hodnocení výuky, skupinová práce studentů

Abstract

The article compiles all surveys wherein students assessed the accounting – basic course, they have just absolved. Students are divided into the commercial college absolvents and the other school absolvents. The article shows frequency of positive and negative answers to component questions and other specific comments from students as well.

Key words:

survey, accounting – basic course, student's opinions, evaluation of teaching, student's group-work

Letošní akademický rok 2007/2008 je v pořadí druhým školním rokem, ve kterém katedra finančního účetnictví a auditingu začala vyučovat pro všechny obory studia VŠE v Praze nový základní kurz finančního účetnictví¹ podle tzv. systému ECTS². Jedná se o předmět, ve kterém je kladen (zcela neformálně) důraz na průběžné studium a aktivní přístup zapsaných studentů k výuce, ale také na skupinovou práci zúčastněných. Z celkového maximálního počtu 100 bodů za semestr jich student přesně polovinu získává již v průběhu semestru. Zbývajících 50 bodů pak může obdržet za závěrečný test psaný ve zkouškovém období.

Kromě procvičování probírané látky a jejího testování ve 2 až 3 průběžných testech jsou studenti hodnoceni rovněž za aktivitu na hodinách. Do celkového bodování jsou zahrnuty však také body získané za tzv. případové studie – tj. 14 dnů předem zadané rozsáhlejší úlohy, které studenti ve 3 až 5 členných skupinách řeší, odevzdávají, ale také veřejně prezentují na příslušné hodině bezprostředně po odevzdání studie. Náhodným výběrem je zvolena skupina prezentující i oponující. Do následné diskuse se pak zapojují i ostatní přítomní na cvičení. Skupiny však nejsou tvořeny pouze za účelem zpracování těchto případových studií. Měly by pro své členy tvořit užitečné zázemí využitelné například pro společnou přípravu na hodiny, společné zpracování domácích úkolů, společnou přípravu na testy a v neposlední řadě být zdrojem informací o uskutečněné hodině pro toho člena, který byl ze zdravotních důvodů nepřítomen. K tomu je však zcela nezbytné, aby skupina dobře fungovala.

¹ předmět s identem 1FU201- Finanční účetnictví I

² European Credits Transferring System – evropský systém převoditelných kreditů

V letním semestru akademického roku 2006/2007 jsem vyučovala výše zmiňovaný předmět Finanční účetnictví I ve 4 skupinách, které mohou mít max 25 posluchačů. Celkově v nich bylo zapsáno 99 studentů. Z nich 80 uspělo, tj. předmět absolvovali se známkou 1 až 3. Z původního počtu 99 si tedy musí 19 studentů předmět zapsat znovu. Jeden z nich byl omluven ze zdravotních důvodů, 10 jich nebylo hodnoceno, protože se nedostavili k závěrečnému testu a do okamžiku uzavírání výsledků se ke své neúčasti nevyjádřili. Konkrétní hodnocení známkou bylo bohužel zcela bez stupně „výborně“ (potřebné dosažené body by musely být v intervalu 100 až 90 bodů), stupeň „velmi dobře“ (89 až 75 bodů) získalo 29 studentů (tj. cca 30%). Známkou „dobře“ (74 až 60 bodů) bylo hodnoceno celkem 51 posluchačů (tj. cca 50%), z nichž 45 tuto známku dostalo přímo za body získané v průběhu semestru + body za závěrečný test. 6 studentů muselo být pro udělení známky dobře ještě ústně přezkoušeno. Původně totiž měli dosažené body jen v intervalu 59 až 50 bodů, čemuž odpovídá hodnocení „nedostatečný“. Pro 50 a méně bodů je výsledek „nevyhovující“. Studenty s tímto počtem bodů jsem měla 4. Celkově se k ústnímu přezkoušení dostavilo 10 studentů, z nichž 6 uspělo a 4 nikoliv. Díky tomu, že celkový počet u mě zapsaných studentů byl cca 100, mohou být jednotlivé dílčí počty studentů považovány za relativní hodnoty a vyjadřovány i v procentech.

Z celkového souboru 99 studentů jich cca 1/5 měla za sebou střední školu, kde mezi absolvovanými předměty již bylo účetnictví (tedy zejména obchodní akademii). Z nich známku „velmi dobře“ získalo 6 studentů (tj. 30 %), známku „dobře“ 13 studentů (tj. 65%). Jeden student nebyl hodnocen.

Z těchto výsledků je patrný jeden poměrně překvapivý závěr a to zjištění, že pokud jde o úspěšnost při absolvování kurzu, nebyly vlastně žádné výraznější rozdíly mezi studenty, kteří jako střední školu absolvovali obchodní akademii a těmi ostatními, kteří v rámci svého středoškolského studia účetnictví vůbec nestudovali.

Protože mě velice zajímalo, jak hodnotí tento stále ještě nový předmět (a hlavně ne zcela běžný způsob výuky) samotní studenti, rozhodla jsem se dotázat se jich na konci letního semestru 2007 prostřednictvím vlastní ankety.

Anketa se konala až po napsání závěrečného testu, při zapisování výsledku do indexu. Dotazník byl předložen v papírové podobě s tím, že zda-li student právě nemá potřebný čas na jeho vyplnění, může zaslat odpověď v elektronické podobě po vyplnění formuláře staženého z dané internetové stránky. Případně bylo možno si „vyplňovací papír“ odnést a odevzdat později. Rozdáno bylo 81 formulářů, z nichž se vrátilo 44%. Mnozí studenti odpovídali velmi pečlivě a zodpovědně. Anketa byla anonymní, studenti se nepodepisovali, vhažovali své odpovědi do krabice s úzkým otvorem mezi ostatní. V případě odpovědi zaslané elektronicky jsem jim doporučovala použít „cizí adresu“.

Dotazníky byly na papíru velikosti A4 (oboustranně). Celkem bylo třeba reagovat na 28 „otázek“ (viz příloha – tabulka č. 1), z nichž u většiny stačilo „si vybrat“ z nabízených možností a) b) c) d), ale vyskytovaly se i takové, kde student byl požádán o napsání vlastního názoru (např.: Co Vám na předmětu nejvíce vadilo?, Co Vám naopak nejvíce vyhovovalo?, Jak by bylo možno předmět „vylepšit“? aj.)

Tabulka č. 2 uvádí celkové četnosti odpovědí po té, co původní čtyřmístná škála byla redukována na dvě bipolární (tj. sečtením odpovědí a) + b) vzniká odpověď pozitivní a naopak odpovědi c) + d) názor negativní). Původní zvolená škála totiž zcela záměrně nepřipouští „neutrální“ postoj, aby student byl nucen „přiklonit se“.

Údaje jsou uváděny v absolutních počtech „kladných“ či „záporných“ odpovědí a jsou členěny dle absolvovaných středních škol dotazovaných studentů.

Pokud jde o otázku č. 22, zda má smysl hodnotit aktivitu studenta v hodině, odpověděla naprostá většina respondentů odpověděla, že ano, přičemž rovněž naprostá většina souhlasí s hodnocením účasti na cvičeních.

Mezi tím, co studentům „nejvíce vadilo“ (viz ot. č. 25) se vyskytují zejména tato fakta: večerní doba přednášek; rychlé tempo výuky; nutnost náročné přípravy každý týden po celý semestr; nestejně zapojení jednotlivých členů skupiny do společné skupinové práce – existence „flákačů“, nutnost pracovat za ně, kontrolovat po nich; rozsáhlé případové studie; přísnost hodnocení, aj.

Většině studentů naopak práce v týmu vyhovovala. Jako další „co vyhovovalo“ (ot. č. 26) uváděli: průběžnost studia – rozdělení práce na celý semestr; ocenění aktivity; existenci přednáškových osnov a jiných studijních materiálů na internetu; praktičnost předmětu, přátelskou atmosféru na cvičeních.

Pokud jde o „nápadů na vylepšení“ (ot. č. 27), studenti by si přáli zejména zpomalit tempo výuky (např. rozdělit předmět do dvou semestrů a hlavně mít více hodin, více času na probrání látky). Mezi návrhy od studentů bylo dále zahrnuto: snížení počtu případových studií a jejich náročnosti nebo přidělení více bodů za případové studie, které jsou velmi náročné. Studenti by uvítali mít k dispozici výsledky všech příkladů, které jsou ve sbírce.

Objevily se i mnohé jiné připomínky, které však pronikavě naznačují (snad i logickou) snahu studenta absolvovat předmět s co nejmenší námahou, a proto je zde neuvádím.

Při posuzování výsledků jsem i v tomto případě (kdy šlo o slovní komentáře jednotlivých respondentů) došla k závěru, že odpovědi těch, kteří v předchozím studiu absolvovali obchodní akademii se od gymnasistů zásadně neliší.

Tabulka č. 1 – Anketní formulář:

Vážení studenti, absolventi kursu 1FU201 - nyní, v závěru semestru, se na Vás obracím s prosbou o vyplnění několika anketních otázek, které se tohoto kursu úzce dotýkají.

Jedná se o zcela neformální anonymní dotazník, neboť mám skutečný zájem dozvědět se Vaše názory.

Upozornění!!! Není-li u otázky uvedeno něco jiného, vyznačte svoje hodnocení podle stupnice: a – nejlepší,, d – nejhorší

1. Přínos přednášek k pochopení probírané látky:
2. Srozumitelnost výkladu na přednášce:
3. Zajímavost přednášek:
4. Vyznačte míru své (ne)účasti na přednáškách:
a-téměř všechny b-více než polovina c-méně než polovina d-nikdy nebo jen zcela výjimečně
5. Byl jsem zapsán na přednášky: a - pondělí 14:30 (Janhuba) b - pondělí 18:00 (Roubíčková)
6. Zajištění předmětu literaturou a ostatními studijními materiály – dostupnost:
7. Zajištění předmětu literaturou a ostatními studijními materiály – kvalita:
8. Návaznost obsahu přednášek a cvičení v průběhu semestru:
9. Organizace práce na cvičeních v průběhu semestru (využití času, užitečnost)
10. Přístup vyučujícího na cvičeních ke studentům:
11. Náročnost prvního průběžného testu (rozvaha+změny+otázky=max 10b)
(a- velmi vysoká ... d-velmi nízká - tento způsob hodnocení platí pro otázky 11.-20.)
12. Náročnost druhého průběžného testu (účtování+výkazy=max 10b)
13. Náročnost třetího průběžného testu (3 otázky=max 5b)
14. Náročnost první případové studie – Leposta – zásoby (max 5b)
15. Náročnost druhé případové studie–Hobra – účtování včetně členění nákladů+výkazy(max10b)
16. Náročnost třetí případové studie – Dobrota - oceňování+daně (max 5b)
17. Náročnost závěrečného testu - ve zk.období -t.ot.+ 5příkl. (max 50b)
18. Jak hodnotíte přínos zpracování případových studií pro podporu samostudia

19. Jaká byla intenzita Vaší vlastní domácí přípravy na jednotlivá cvičení (v prům. za semestr)
20. Jaký je podle Vás celkový efekt práce ve skupinách (doplnění látky při absenci, vypracovávání domácích úkolů, konzultace...)
21. Jak hodnotíte svůj osobní přínos k výsledkům práce Vaší skupiny
22. Má podle Vašeho názoru smysl hodnotit aktivitu studenta v hodině formou docházky, příkladů, (popište svůj názor)
23. Vaše hodnocení náročnosti 1FU201 ve srovnání s obdobně koncipovanými předměty plánu „E“
a-náročnější **b**-srovnatelně náročný **c**-méně náročný **d**-spíše nenáročný
24. Jakou střední školu jste absolvoval (a):
a - OA **b** - jiná SŠ s výukou účetnictví
c - gymnázium **d** - jiná SŠ bez výuky účetnictví
25. Co Vám na předmětu nejvíce vadilo?
26. Co Vám naopak nejvíce vyhovovalo?
27. Máte nějaký nápad, jak by bylo možno předmět „vylepšit“?
28. ...chcete ještě něco dodat?

Tabulka č. 2 – odpovědi studentů :

číslo otázky	CELKEM odpověděli											
	A+B z OA		A+B z G		A+B celkem		C+D z OA		C+D z G		C+D celkem	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
1	7	77,8	16	69,9	23	71,9	2	22,2	7	30,4	9	28,1
2	9	100	19	82,6	28	87,5	0	0	4	17,4	4	12,5
3	4	44,4	8	34,8	12	37,5	5	55,6	15	65,2	20	62,5
4	3	33,3	14	51,9	17	47,2	6	66,7	13	48,1	19	52,8
6	6	66,7	26	96,3	32	88,9	3	33,3	1	3,7	4	11,1
7	6	66,7	23	85,2	29	80,6	3	33,3	1	3,7	4	11,1
8	9	100	20	87	29	90,6	0	0	3	13	3	9,4
9	9	100	24	88,9	33	91,7	0	0	3	11,1	3	8,3
10	9	100	25	96,2	34	97,1	0	0	1	3,8	1	2,9
11	4	44,4	5	18,5	9	25	5	55,6	22	81,5	27	75
12	5	55,6	24	88,9	29	80,6	4	44,4	3	11,1	7	19,4
13	3	33,3	10	37	13	36,1	6	66,7	17	63	23	63,9
14	8	88,9	13	48,1	21	58,3	1	11,1	14	51,9	15	41,7
15	7	77,8	24	88,9	31	86,1	2	22,2	3	11,1	5	13,9
16	4	44,4	18	66,7	22	61,1	5	55,6	9	33,3	14	38,9
17	6	66,7	14	51,9	20	55,6	3	33,3	13	48,1	16	44,4
18	6	66,7	17	63	23	63,9	3	33,3	10	37	13	36,1
19	7	77,8	16	59,3	23	63,9	2	22,2	11	40,7	13	36,1
20	5	55,6	17	63	22	61,1	4	44,4	10	37	14	38,9
21	9	100	24	88,9	33	91,7	0	0	3	11,1	3	8,3
23	6	66,7	23	95,2	29	80,6	3	33,3	4	14,8	7	19,4

Při podrobnějším posuzování hodnot ve sloupcích A+B z OA a A+B z G (tj. pozitivních odpovědí) se ukázalo, že pokud jde o přednášky, chodí na ně studentů z OA sice méně, ale ti, kteří jsou přítomni, považují přednášky za srozumitelnější, přínosnější a zajímavější, než jejich kolegové z gymnázia. Lze to pravděpodobně vysvětlit tím, že již mají pro danou problematiku určitý podkres a soustředí se na detail. Zajištění literaturou obě porovnávané skupiny studentů považují za spíše dobré (pokud jde o dostupnost i kvalitu). Spokojenější jsou gymnazisté. Domnívám se, že by to mohlo být

způsobeno tím, že předchozí absolventi OA očekávají „přesný návod“ jak postupovat a ne vždy se jim ho dostává.

S organizací práce na cvičeních, návazností přednášek a cvičení i s přístupem vyučujícího na cvičeních převažují u obou skupin dotazovaných studentů jednoznačně kladné odpovědi.

U OA dokonce 3x 100 %.

Za velmi zajímavý výsledek ankety považují to, že 1. průběžný test (sestavení rozvahy + promítnutí několika změn rozvahových stavů + teoretické otázky z prvních cca 3 přednášek) považují za více náročný studenti z OA; u gymnazistů je tendence opačná. Možná je to jiným způsobem práce, než na který byli zvyklí. Musejí se totiž při své práci oprostít od účtování na konkrétních účtech používaných dle platné české metodiky, transakci zobecnit a zachytit ji přímo do výkazu.

U druhého testu tak tomu již není. Jedná se o „běžnou“ účtovací úlohu. Studenti z OA 2. test považují za průměrně náročný, pro absolventy gymnázií byl výrazně náročnější než test první. Poslední (třetí) průběžný test sice obě sledované skupiny dotazovaných označily za méně náročný, přestože kupodivu dopadl celkově spíše podprůměrně. Jednalo se o „vyjádření se k danému problému vlastními slovy“ + uvedení názorného příkladu. Což je dle mého názoru slabinou mnoha dnešních posluchačů.

První případová studie byla jako náročnější hodnocena studenty z OA. Odpovědi od gymnazistů jsou v průměru téměř neutrální. Druhá studie byla hodnocena jako náročnější oběma skupinami. Třetí naopak pro OA byla méně náročná, zatímco pro G středně.

Závěrečný test byl u obou skupin označován za průměrně náročný. Pro OA byl podle zjištěného % dokonce náročnější než pro G.

Přínos zpracovávaných případových studií pro podporu samostudia hodnotí obě skupiny studentů nadprůměrně.

Intenzitu své vlastní domácí přípravy na jednotlivá cvičení vyznačili OA jako výraznější než studenti z G. U obou skupin převažuje odpověď A+B.

Celkový efekt práce ve skupinách více vyzdvihují gymnazisté.

Svůj osobní přínos k výsledkům práce vlastní skupiny označili jako pozitivní všichni dotazovaní z OA. Rovněž u druhé skupiny se jednalo o většinu. Konkrétně pouze 3 studenti z G označili svůj přístup k práci skupiny písmenem c) – tj. spíše malý přínos pro skupinu³.

Celkem 80 % všech dotazovaných studentů označilo předmět 1FU201 za náročnější či srovnatelně náročný ve srovnání s jinými obdobně koncipovanými předměty na VŠE. U absolventů z OA převažovala srovnatelnost, u gymnazistů spíše větší náročnost, což je ve vztahu k dosaženému předchozímu studiu myslím zcela pochopitelné.

Literatura

- [1] DANILOV, M.-BOLDYR, N. (ed.): Metodologické problémy pedagogiky a metodiky výzkumů, 362 stran, Praha, SPN 1986
- [2] JANHUBOVÁ, J.: *Studenti k novému pojetí výuky finančního účetnictví na VŠE*. In: Zelenková, M. (ed.): Změny účetní a daňové legislativy v roce 2007 a příprava výuky na tyto změny, sborník pedagogické konference KFÚ VŠE. Praha, Oeconomica 2006, ISBN 80-239-8367-9
- [3] JANHUBOVÁ, J.: *Hodnocení základního kursu Finanční účetnictví podle ECTS studenty*. In: Hora, M. – Vašková, M. (ed.): Teória, prax a vzdelávanie v účtovníctve a audítorstve vo svetle medzinárodných noriem. EU v Bratislave a VŠE v Praze 2007, ISBN 978-80-225-2341-7

³ Úplné výsledky výzkumu (ankety) jsou k dispozici u autorky příspěvku.